

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 146. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359405264/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Pust af den vaagnende romantiske Aand i Tyskland. Thi hvad Romantiken, hvor forskelligt den end opfattes i de forskellige Lande, bestandig hævder er, at det Skønne er sit eget Formaal eller, som det i Tyskland hed, *Selbstzweck*, en Tanke, man henter fra Kants *Kritik der Urtheilskraft*, en Bestemmelse ved Skønheden, der nu bliver sat som Opgave for Kunsten. Paa Fransk udtryktes dette i Formlen *l'art pour l'art*, og paa Dansk fremtræder denne Anskuelse første Gang i Oehlenschlägers Digte, f. Eks. i *Poesien forsvarer sig* eller Digtet *Morgenuvandring i Langelandsrejsen*.

Men det er ikke blot Kunsten, det er Befolkningen og Livet i Italien, som for at forstås og vurderes maa ses med Kunstner-Øjne. Intet er almindeligere end i Syden at træffe Englændere eller Tyskere eller Franskmand, som ud fra deres nationale Synspunkt finder Alt at laste. Tyskerne finder at Kvinderne mangler den sky Blufærdighed, det Jomfruelige, som de er vant til at betragte som Skønhedsideal. Englænderne stødes ved Manglen paa Renlighed og Orden, Franskmandene ved at den selskabelige Underholdning er saa ringe og Prosaen saa slet.

Corinna viser, at Kvindens Skønhed, som i Italien ikke er af moralsk, men af plastisk og malerisk Art, fordrer et Øje, som er modtageligt for Farve og Form og ikke sløvet ved Læsning af Sort paa Hvidt. Hun stiller den italienske Improvisation i Modsætning til den franske Konversation og finder, at den ingenlunde har ringere Værd.

Et forstandigt Folk som Englænderne dyrker Forretningslivet og det praktiske Liv, en følelsesfuld Nation som den tyske dyrker Musik, et aandrigt Folkefærd som det franske konverserer, det vil sige: faar sine Indfald gennem Samtaler og Samliv med Andre, et fantasifuldt Folk som Italienerne endelig improviserer, det vil sige, stiger naturligt fra de sædvanlige Følelser til Poesi. Corinna siger: «Jeg føler mig som Digter, saasnart min Aand hæver sig, saasnart den i endnu højere Grad end ellers foragter Egenkærlighed og Lavhed, endelig saasnart jeg mærker, at en skøn Handling nu vilde være mig let; da er det at mine Vers er bedst. Jeg er Digter, naar jeg beundrer, naar jeg foragter, naar jeg hader, ikke af personlige Grunde, men paa hele Menneskehedens Vegne.» Og hun nøjes ikke med at forsvare den lette Nattergalesang, som er hvad Italienerne da i Reglen forstod ved lyrisk Poesi. Hun forklarer den overdrevne Vægt,

som den italienske Prosa lægger paa Formen og den hele retoriske Prang. Dels elsker man overhovedet Formen i Syden, dels var det naturligt, at da man levede under et gejstligt Styre, som forbød enhver alvorlig Behandling af noget Æmne, da man altsaa var vis paa ikke at kunne opnaa nogen Indflydelse paa Tingenes Gang igennem sine Skrifter, saa skrev man for at vise sin Færdighed i at skrive, for at glimre med sin smukke Sætningsbygning, og Vejen blev Maalet.

Det andet Punkt, hvorover Oswald stødtes, var Michelangelo's Fremstilling af Guddommen og Profeterne i det sixtinske Kapel.

Han finder ikke i Jahve's mægtige Mandsskikkelse den usynlige, rent aandelige Magt, til hvilken den nordiske Protestantisme har forvandet de gamle Asiaters lidenskabelige Nationalgud, og hvor findes vel i alle disse stolte Mands- og Kvindeskikkelser, hvormed Michelangelo har fyldt Loftet i sin «prometheusagtige» Lyst til at forme Mennesker, hvor findes i disse trodsige, begejstrede, fortvivlede og kæmpende Skikkelser den Ydmyghed, det Sagmod, han ventede at træffe! Corinna giver her sine Landsmænd en Lære, der saamange Aar efter kan gøres nødig ogsaa udenfor Frankrig, især udenfor Frankrig, især i Lande som vort, i hvilket der er ført saamegen uforstandig Tale om kristelig Kunst og kristelig Æstetik.

Det lidenskabelige og voldsomme Angreb, som af S. Kierkegaard i hans sidste Livsafsnit blev gjort paa den saakaldte kristelige Kunst, var naturligt for en Mand, der, som Kierkegaard, var blottet for al kunstnerisk Dannelse; han underskyder bestandig Renæssancetidens Malere sin protestantiske, ja sin personlige Opfattelse af Religionen og forarges saa over, at de med denne Opfattelse i Baggrunden af deres Bevidsthed kan male som de gør. Oswald bærer sig ad som han. Han véd ikke, at Renæssancetidens Malere staar i et andet Forhold til deres Æmner end vore Dages, at medens vor Tids Maler søger at trænge ind i sit Æmne og studerer det som Oldforsker, Folkeskildrer eller Sjælekyndig, tog Maleren fra Renæssancetiden sit Æmne som det forelaa og gjorde ud af det, hvad han havde Lyst til, det vil sige: hvad der stemmede med hans personlige Ejendommelighed. Heri ligger Forklaringen af, hvad der hos de gamle Mestere undrer og støder den nordiske Beskuer saa stærkt. Thi ganske som et lille Indbegreb af Æmner hentede fra Iliaden og Odysseen forsynede hele den græske Billedhuggerkunst, Malerkunst